

Sweet CBIT

Олесь
Ільченко

SweetCBIT

MERIDIAN CZERNOWITZ



ISBN 978-617-8024-20-8



9 786178 024208

Олесь
Ільченко



MERIDIAN CZERNOWITZ

Олесь Ільченко

Sweet світ

Вояж-роман

Meridian Czernowitz

2021

Всі збіги з реальними людьми і ситуаціями
є випадковими.

Ця книга не йде прямим курсом від початку до кінця.

Нельсон Гудмен

La dolce vita

Стара римська квартира постійно думала про своє і згадувала лише їй відоме. Це відчувалося щохвилини: на будь-якого прибульця вона майже не звертала уваги. Примхлива ліпнина на стелях, стільці й крісла, немов урочно перенесені з палаців вічного міста, бронзові лампи (їх важко розпізнавати у вічній напівтемряві коридорів), кремезні, неповороткі дзеркальні шафи і металеві ліжка, навіть двотисячолітня амфора на опорі-тринозі, антична посудина, вкрита товстим шаром вапнистих морських осаdів, – все прислухалося до шепотів-наказів невидимого *genius loci*, до думок і настроїв цієї лабіринтової квартири-змії, що дивним чином утворювала риму із неповторно-величезною банею Базиліки-ді-Сан-П'єтро за вікном, подібно до того, як Змій складав фатальну риму-антитезу із місцем спокою і щастя – Садам.

Вдень оманливо-звичні звуки міста приглушували, нівелювали, притлумлювали примхливі асоціації й підозри щодо існування можливих таємниць справжнього, нічного помешкання. Але надходив вечір... і заснути не давало неприродне, ледь чутне рипіння невідомих, невидимо-незнаних

дерев'яних предметів чи конструкцій, а за деякий час – шурхоти і мало не живі подихи за стіною; потому ж – монотонне механічне гудіння (рур водогону?) і... Знову змушував здригатися плач полиць у монументальній шафі, шухляд у двох бундючних комодах у стилі «буль» із прикрасами на дверцятах – бронза й слонова кістка – та схлипи ще багатьох істот, створених із листяних порід і поселених в римській квартирі із бозна-яких часів.

Над ранок, перш ніж стати ясно-блакитним, небо над Римом сіріло, а монотонне гудіння ставало просто нав'язливим гулом холодильників піцерії на першому поверсі старого будинку. Здається, давня казка закінчувалася... Але так тривало до ранніх римських сутінків. І все повторювалося – накочувалися нерівні хвилі хвилювання й прислухання до звуків і тиші між ними, що, здається, була більш вагомою за свою риму-антиподку, яка звучала.

Попри всі побоювання (пам'ять про безсоння на інших пагорбах, в іншому місті, була ще живою і яскравою), сон невідворотно приходив і вимикав розбурхану свідомість, пропонуючи свої традиційні дари: позірно беззмистовні видіння, гонитви і втікання, жахи, які неможливо висловити, описати або ж привести до якогось логічного, денного знаменника під теплим сонцем Рима.

Завершувалося панування всіх цих гіпносів, морфеусів і фантасів очікувано-несподіваним пробудженням із безтямно-зацькованим поглядом, зведеним до стелі, й холодним потом на потилиці.

Вдень і Рома, й непрозороводий Тевере заворожували своїми нескінченністю в просторі й часі, сталою мінливістю

й оманливою сталістю, справжньою вічністю, втіленою в камені, а найбільше – тим невимовним, що вабить усіх до цього середземноморського центру тяжіння. Ці терцини й катрени по десять-дванадцять годин звучали на кожній вулиці, на кожній площі міста, яке зберігало і знову й знову віддавало всім охочим чи не геть усі скарби європейської культури; вони відлунювали в його філософських стінах, скульптурах-експресіях, храмах-пристрастях, у мушлях фонтанів і, нарешті, ставали ледь чутними в прохолодному надвечір'ї довкола мурів Ватикану.

Парні звучання й відлуння дивним чином хвилювали й заспокоювали – почувався піщинкою серед вічності й водночас таким собі деміургом-аматором кожної прожитої хвилини. І жодна з них не була даремною: адже буття митей творилося тут, в неймовірному Римі.

Справді, щоранку слід було шукати ту красу, яка ставала красою саме цього дня, цього настрою, яка існувала, поставала саме зараз. Краса, здавалося, була у всьому – в благословляючому русі руки Папи з вікна бічного будинку над площею, в захваті прочан, що чекали на цей рух, у швидкому леті картин над банями Сан-П'єтро, в мереживі платанових гілок і тінях від них, мовчазному спогляданні старезними мостами бігу античних вод під ними...

Ритміка днів і ночей, прильоту-приїзду до *Roma Aeterna* і невідворотного від'їзду з нього, вранішнього виходу з будинку на вулиці міста і вечірнього чи нічного повернення до старої римської квартири, натякали на нескінченні реінкарнації мислячої людини – принаймні емоційно-духовні, принаймні в межах цього земного життя.

Отож справді, робімо те, що є приємне саме цього дня, саме в цю хвилину: споглядаймо, всотуймо, думаймо, мріймо. Попереду нова мандрівка, тобто нова реінкарнація. Тільки мудреці жадають завершити вічний цикл, ми ж просто подорожні.

Спогади і водночас візії майбутнього міцно сплелися в моїй свідомості так, що вже не завжди відрізняв (та й не хотів відрізнати) розсипи пригадувань від мрій-марень про прийдешність, один яскравий сполох серед міріад згадок від не менш яскравого образу про жадану зустріч, про побачення із тим, що до пори приховане за оковидом часу.

Згадуючи Вічне Місто – і zarazом уявляючи його несправжній образ, занурюючись в ілюзорні реалії пам'яті та тут-таки накреслюючи траєкторію чергової втечі від себе, замасковану під мандрівку, я подумки перебував на Віа-делла-Стаціоне-ді-Сан-П'єтро, знаходячись за тисячі кілометрів від міста Ромула і Рема, майже на екваторі, на північ від тропіка Козорога, хоча поки що далеко від зворотника Рака.

* * *

Дівчина із ніжно-шовковою шкірою мого улюбленого кольору свіжого молочного шоколаду озирнулася, усмінулася сліпучою усмішкою, дражнячи, пристрасно прошепотіла тутешню фразу-пароль: «Donne-moi un petit coup!», і... випурхнула з моєї каюти.

За кілька секунд у дверях з'явилася голова Прімо.

– Ну що, натуралісте, тепер напишеш вірш про мулатку?

– Прімо! Про креолку, а не мулатку! Скільки пояснювати...

– Та просто жартую!

– Дожартуєшся...

– Ну, а як вона... взагалі?

– Сам спробуй. Мені для друга не жалко.

Довкола, на сотні миль, дихав Індійський океан, бавлячись своїми багатокілометровими хвилями, прибережний накат не вщухав, але наш великий катамаран стояв у затишній марині острівця, на якому мешкали такі прекрасні нерейди... Господи, а як моя красуня назвалася? Вона ж таки прошепотіла своє справжнє ім'я... О! Алайда! Так: креолка Алайда!

Існує байка про Джозефа Конрада: начебто письменник стрілявся через нещасне кохання до розкішної тубілки з острова Маврикій. Як джентльмен, Юзеф Теодор Конрад Коженювський цілив у себе, а не у зрадливу коханку. На щастя для літератури, поляк з Бердичева схибив. Звісно, часи не ті, й тепер, здається, письменники такого не вигадують... Та і хто з нас Конрад – в усіх сенсах? Нам подай оце вічне літо з *all inclusive* всіх приємностей на п'ятому градусі південної широти. Ми в іншій півкулі! Ми поза звичним простором і навіть часом; бо час тут зупинився, не маючи за що зачепитися: день і ніч тривають по дванадцять годин, і так – цілий рік, та і літо тут також цілорічне. Все – інше, і ми – інші.

Прімо як зазирнув, так і зник – очевидно подався заварити кави чи хильнути вигаданий нами коктейль.

Взагалі, з мого боку то була авантюра від початку до кінця: погодитися на мандрівку в океані, поклавшись,

сказати б, на власні сили: без місцевого екіпажу, який би вів судно сотнями морських миль, серед шалених штормів і тайфунів, акул-люджерів і велетенських кальмарів, цунамі й виверження вулканів, серед кораблів-привидів і лихих піратів, без місцевого лоцмана, провідника, чи як він зветься, що знає всі рифи і скелі... Навіть без кухаря на кораблі, який би вранці подав еспreso до каюти, а потім запросив до накритого столу зі сніданком... Тобто – ми, шестеро чоловіків, мусили робити все самі! Все! Це неймовірно. Хіба це схоже на мене? Як сказано в старому анекдоті: «Я б когось найняв».

Але забігаю наперед, а слід би розпочати зовсім з іншого. Вся ця химерна одісея починалася не із Сейшельських островів, а з доброї старої Європи...

* * *

Розбудив мене дзвінок вотсапа. Ну не те щоб збудив, але нагадав, що вже час не прикидатися сплячим опосумом; треба нарешті розплющити очі й виконати ритуал із вранішніми кавою і какао (ну так, маю таку слабкість, але спершу п'ю справжнє ристрето!). Я вже уявляв, як виходжу зі спальні, неспішно приймаю душ, потім спускаюся на перший поверх, до зали... поглядаю на камін (чи довго ще чекати на прохолодний день, коли можна з чистою совістю закинути до його пащі кілька невеликих букових колод?), а вже потому, стоячи на терасі, милуватимуся ламаними обрисами Монблану, що блискучою цукровою головою пишатиметься за гладеньким

обрусом тихого і лагідного вранці Женевського озера... Але натомість дивлюся на екран айфона. О ні, не сьогодні! За що? Телефонує Лоренцо Ренці, й це на 99 відсотків знову означає: зустрічі із незрозумілими особами, а серед них – і невтямними жінками непевного віку; вдавання із себе респектабельного пана зі столиці кантону (ну, тут – гаразд, погоджуюся...), і ще, і ще, і ще... Господи, хай все буде не так!

– Лоренцо! *Бон джорно!* Радий тебе чути! Ні, я вже навіть поснідав. Вау! Справді? Несподівано... Мені? Туфлі від «Луї Віттон»? З якого це доброго дива?

Цьому авантюрникові щось таки дуже потрібно від мене...

– Просто презент? Дуже зворушливо, але кажи прямо: чим я тобі можу допомогти?

Ішлося про спектакль із продажів і купівель. Сумка! Сумка «Біркін»! Дуже дорогу сумку зі шкіри якогось білого крокодила, інкрустовану дорогоцінним камінням, Ренці мав продати. Іншу, «Келлі», від того ж «Ермес», – купити і також перепродати. В ланцюжку торговців обома брендами він був не першим і, зрозуміло, не останнім. Фінальний покупець першої сумки чекав на товар в Тегерані (якась ненаукова фантастика), і саме цю сумку Лоренцо віз до мене в Женеву, щоби продати її тут посереднику. Потім він збирався летіти до Ніцци, аби вже в Монако купити сумку номер два в якоїсь непевної дами. Ренці мав би переправити придбаний товар до себе, у Рим, для якихось китайців... Але Лоренцо зі своєю неймовірною інтуїцією професійного торговця чув лихе й хотів, щоб я був поруч. На його думку,

я повинен на зустрічі з покупцем у Женеві зображати мовчазного бізнесмена-невдачу із диких країв Східної Європи, який змушений продати новесеньку запаковану «Біркин»: тобто все цінне, що випадково залишилося в моїй оселі «після втечі колишньої вже дружини із якимось австрійським багатієм». Маячня, звичайно, – але все в дусі імпровізатора Лоренцо, який мав вроджений артистизм не лише для спекулятивних оборудок, але і для «гарнірів» до них – у вигляді справжніх романних історій, театральних розказаних італійцем під час гешефтів. Ренці запевняв, що всі поточні витрати – його коштом, до того ж я мав отримати пару-трійку тисяч комісійних, ну й оті туфлі «Луї Віттон». Мабуть, дарована мені взувачка йому, волоцюзі, просто не підійшла. Лоренцо не міг і не хотів виглядати банальним контрабандистом жіночих сумок: його, як завжди, супроводжуватиме Мікела. А це маленький приємний бонус для спілкування...

– Чудовий план, Лоренцо! Я з тобою!

* * *

Насправді – в цій оповіді то мов другий поворот ключа в замковій шпарині – за першопочаток, за сигнальний звук сурми чи постріл стартового пістолета, слід уважати інший, давній, телефонний дзвінок, коли моя дружина Іда одного березневого дня таємничим голосом, шепочучи в айфон, оголосила, що її не просто підвищують і пропонують нову посаду, а й те, що ця «нова позиція» знаходиться в європейській штаб-квартирі корпорації, тобто в Женеві – місті

міжнародних організацій, банків, лакшері-товарів, дорожнечі, зрештою, одній зі шпигунських столиць світу.

Натхненний, я відчув наближення нових пригод, мандрівок, знайомств. Щоправда, морська риболовля поблизу каліфорнійських островів Фараллон, на яку запрошував син, відкладалася на невизначений час. Що ж, доведеться моєму красеню приїхати із Сан-Франциско до нас, відтепер – до Женеви, щоби ми разом, за нашою доброю традицією, порибалили вранці, вже на Лак-Леман, і наловили з відро риби для новоспечених експатів.

Ті дні, відразу після прибуття: телефонні дзвінки, документи, переговори... І купа квартир, які треба оглянути із брокером – веселим і водночас чіпким молодиком Маркусом, що щебетав без упину, переходячи з французької на англійську і навпаки.

Згадується якийсь рух і водночас біг на місці, що на правду є звичайним ритмом життя у великому готелі: ранок-сніданок, а далі як належить; нова топографія – всі ці химерні назви: Коле-Босі, Гран-Саконе, Бельвю. Треба все запам'ятати, зорієнтуватися і зрозуміти, нарешті, яке саме помешкання ти шукаєш.

Тоді, на початках цього гранд-вояжу, ми отаборилися в одному доброму женеvському готелі. Життя в такому «казенному будинку» мало свої переваги й вади. З останніх – «сидіння на валізах» до того часу, коли нарешті знайдеться достойне помешкання в місті десятків і десятків міжнародних організацій; а з переваг – побут, про який не замислюєшся: щоденне прибирання номера покоївками, гарантовані чудовий сніданок і вечір в ресторані справді доброї

авторської кухні з великим вибором вин Європи й Америки, спа-салон і басейн на першому поверсі, а також лаунж-бар зі щовечірньою живою музикою і великими вибором різних сортів віскі.

Тим часом дружина на новому робочому місці поглиблювала вивчення проблем ринків Старого Світу, який, без давніх поділів між королями, римськими папами і піратами, перейшов у її відання і під її керівництво, а я, «людина без певних занять» (як іноді мене, сценариста, іронічно називали друзі), вивчав структуру й нюанси нерухомості міста над озером і Роною, або просто кажучи – їздив з моторним брокером Маркусом та оглядав пропоновані ним квартири чи навіть окремі будиночки для оренди в Женеві та околицях.

От, скажімо, типова місцева бабуса-хазяйка: повний парад із самісінького ранку. Зачіска, макіяж, біжутерія, ідеальна сукня... «Бонжур, мадам!». Німа сцена. Бабуся дивиться на мене і не йме віри: прибулець із Дикого Сходу розмовляє! До того ж не має золотого ланцюга на шиї, пістолета за пазухою і купи готівки у кишенях. І чомусь не вбраний у спортивний костюм із неодмінними «пухирями» розтягнутих на колінах штанів.

На цих, десятих оглядинах помешкань втомлений Маркус виразно зиркнув на мене і зауважив: «Ну коли вже й ця двоповерхова квартира із видом на Женевське озеро і Монблан вам не подобається, то не знаю, що пропонувати». Та годі, подобається, мон амі. Краєвид чудовий, квартира велика, є балкон-тераса, де можна вранці пити каву під круасани, а ввечері неспішно цідити вино... І така

родзинка, як камін у вітальні, теж тішила погляд. Ця квартира виглядала дивно упізнаваною, неначе баченою в попередньому житті.

Саме в ній і почалося трудове і часом богемне життя в столиці Республіки Женева. Нова мова, нові люди, новий стиль життя... Нові документи і навіть запам'ятовування назв тринадцяти основних місцевих озерних вітрів: *водер, ле ван, жоран, біз, чорний біз, морабіа, сешар, борнан, молан, ван блан, реба, бріз ноктюРН, фен...* Як писав поет: «Я опис кораблів здолав до половини...».

Женевці, і не лише вони, таки стали – хоча аж ніяк не швидко – моїми провідниками, вергіліями серед гротескової і колової у своїй суті *la Divina Commedia* прихованого від туристів життя «Старої Європи» включно із Конфедерацією. Люди, обставини, події, мандрівки виявилися тим «текстом», переписуючи який, кожен літератор – поет, прозаїк, драматург, сценарист – творить свій, суб'єктивний, переінакшуючи вихідний, переосмислюючи бачене і чути, переказуючи першоджерело із неунікними помилками і так творячи нову реальність. Подібно до того, як невпізнанно змінюється одна і та сама істота протягом життя: найперше з яйця з'являється гусінь, потім вона перетворюється на лялечку, а за деякий час незбагненим чином із цієї сухої бруньки раптом постає прекрасний метелик. А може – нетля. Чи зовсім не помітне лускокриле, яке також пройшло низку перетворень, сакральним числом у чотири, – мов пори року, чи найменше складене число, або чотири сторони світу, або ж чотири благородні істини, чи відомі всім вершники Апокаліпсису, і, що мені найбільше

подобається, – чотири біблійні річки, які витікають з однієї-єдиної ріки, яка «поїть рай».

Позірно зрозумілий світ іншої країни, який ти наче «вже знаєш», спонукав зайнятися «чимось корисним» – писанням текстів? Це перше спадає на думку. Бо ж оскільки все довкола здається зрозумілим і прозорим, то... Проте «корисність» повинна мати мету: для кого вона чи для чого? Дивно ж говорити про корисність без мети. (Насправді, вочевидь, свободи волі не існує, але нам про це не потрібно знати – так, до слова.) Оскільки Всесвіт безкінечний, то ми, мабуть, не в змозі дізнатися, чи існує мета існування людини. Тут присутні два варіанти: мета людини визначена або ні. Якщо вона визначена, то людина вічно пізнаватиме світ, нескінченно йдучи, але так і не доходячи до повного розуміння його законів. Якщо ж мета не визначена, то люди – що ми часто спостерігаємо – прагнуть «вічної» насолоди; хочуть отримувати якнайбільше задоволень і якнайдовше. Гріхи різного ґатунку спочатку комфортні і навіть приємні. Але задоволення мають межі. Навіть найдорожчого алкоголю не можна випити більше, ніж витримає організм; наркотики можуть убити; а ненажир є розтягненим у часі самогубством. Втім людина намагається – попри все – жити «вічно» і «щасливо».

Парадокс швейцарців я вбачав у тому, що, як свідомі чи традиційні протестанти, кальвіністи, вони мали більше чи менше «вродженої» переконаності, що доля людини визначена ще до її появи на світ. Та попри це швейцарці – гедоністи в тому сенсі, що всіма силами намагаються жити довго і зі смаком, навіть вишукано. Неймовірно – але

багатьом з них, як виявилось, це вдавалося (псувала все така «заковика», як тривалість життя, зокрема – здорового життя). Цікаво, що якби всі народи-країни споживали так багато і якісно, як швейцарці, то людству знадобилася б друга планета Земля – однієї для такого рівня солодкого життя було б замало. Втім людина – така істота, якій легше померти, ніж позбавитися звички споживацтва і потягу до задоволень. Звичайна деградація людства – навіть не моральна, а ментальна.

Відтак я відчув, що переді мною відкривається чудесне багатовимірне дослідницьке поле на європейських теренах, яке вивчати й вивчати, осягати й осягати... Тільки от як потрапити до ілюзорного світу лакшері-життя, отих закритих вечірок, топ-мандрівок, фієсти консюмеризму в центрі Європи – щоб пізнати й таке буття, про яке люди з інших, далеких країн і не здогадуються. Варто ж пізнати цей солодкий світ. І тут стали у пригоді випадок, везіння, неймовірні збіги і зустрічі – вірні друзі всіх творців. Проте... не забуваймо: «Що вподобав, на те й перетворився». Спробую прийняти застереження нашого філософа. І перш ніж слухати сирен, прив'яжу себе до щогли.

Літератор має бути «іноземцем» у тих сферах, які він описує, адже коли він добре знатиме матеріал, він писатиме так, що його ніхто не зрозуміє, – як дотепно хтось зауважив. Я ж був у цьому випадку іноземцем у прямому й переносному сенсі – вважай, мені пощастило. І з цікавістю і навіть захватом прийняв цю здрібнілу *amor fati* сучасного світу. Коли згадати, що пояснення змінюють світ, то – вперед, до пояснень.

Я чекав на Іду у відомому женеvському ресторані *Café du Centre*, де щочетверга традиційно давали знижки на ома-рив, тому гріх було б не поласувати морськими раками.

Чоловік, трохи молодший за мене, підкреслено яскраво вбраний – так, як зазвичай вбираються чоловіки-італійці, які люблять себе і сліdkують за модою, – сидів за сусіднім столиком. Він поглядав на дорогий годинник, вивчав меню і карту вин, бавився із айфоном і не поспішав робити замовлення: теж, вочевидь, чекав на когось.

Зателефонувала Іда і сказала, що виникли проблеми на роботі: лінькувата південна Європа спробувала було не слухатися вказівок моєї «залізної леді». Не знають вони, із ким зв'язалися, подумки усміхаючись, подумав я. Іда обіцяла бути незабаром і навіть порадила мені випити аперитив.

«Італієць» теж розмовляв по телефону із кимось – і я з деяким подивом почув, що чоловік і справді говорив італійською. Він маленькими ковточками пив *аперо́* (так франкофони вимовляють назву італійського апероля) – як тут зазвичай народ причащається за годину-другу до вечері. Ніколи не розумів принади цієї рожевої бовтанки, що більше би пасувала старшокласницям, які хочуть здаватися дорослими дамами, ніж чоловікам, котрі таким чином чи то збуджують апетит, чи поліпшують травлення. Італієць із кимось погоджувався, кивав, зітхав, роблячи характерні рухи рукою, наче невидимий співрозмовник міг їх бачити.

Так ми посиділи ще деякий час, вже поглядаючи один на одного, а потім я вирішив, що час робити замовлення:

внутрішній голос і шлунок казали мені, що поки подавати-муть основну страву, Іда прийде.

– Жінки завжди запізнюються, чи не так? – несподівано звернувся до мене сусіда-італієць.

Я вже потроху наче і звик до такого легкого, спонтанного, доброзичливого мініспілкування, словесного пінг-понгу «ні про що» між незнайомими людьми, які за хвилину, потішені контактом, розійдуться, і може, назавжди, але... але це завжди видавалося приємною несподіванкою.

– *Oui! C'est vrai!* Так, це правда! – я усміхнувся у відповідь.

– Не втрачаймо надії! – сміючись, показував ідеальні зуби елегантний чоловік.

Він зробив мікрорух келихом з апери у мій бік – мовляв, «будьмо!». Я також підняв угору своє шампанське.

Дві жінки увійшли до ресторану секунда в секунду. Чорнявки прямували до нас. Сумнівів не було: ми із сусідом таки дочекалися своїх дам. Іда кинула погляд на мене, потім на італійця, потім знову на мене і швидко сіла поруч зі мною на м'який диванчик, не навпроти. Жінка ж, на яку чекав незнайомиць, навпаки, сіла проти нього і таким чином могла дивитися на Іду, на мене і свого візаві. Незнаюмка була не стільки гарна, скільки притягальна. І це був не банальний «шарм», а щось інше, глибше, навіть гостріше.

На радість Іді й мені, тут-таки принесли наше замовлення і ми почали наминати бідолашного омара під місцеве шардоне.

Пара італійців – а жінка також говорила італійською – так само узяла лобстерів, а от вино, яке вони пили, я не

розпізнав. Незручно було пильно розглядати їхній стіл і страви на ньому.

Вони закінчили їсти першими, швидко розрахувалися, вийшли з-за столу, італієць сказав нам: «Au revoir», мов старим знайомим, жінка кивнула, і колоритні персонажі вечірньої Женеви вийшли на Пляс-де-Моляр.

* * *

Зійтися ближче не з різними експатами, а справжніми, «автентичними» швейцарцями, допоміг випадок, добра нагода, яку «організував», і гадки не маючи про це, мій добрий київський знайомий, живописець Андрій. Живописець – бо він працював тільки з кольорами на полотнах і просив не називати його художником – влаштовував виставку в Женеві, в одній з галерей на Рю Етьєн-Дюмон. Ми запропонували Андрієві замешкати у нашій квартирі – все ж веселіше дегукувати вина вечорами разом. Я запевняв знайомого, що, дивлячись з великої тераси на Монблан, він надихатиметься унікальним краєвидом і незабаром створить «великий вибух» кольорів у своїх роботах. Андрій із радістю погодився пожити якийсь тиждень у нас і натякнув, що непогано було б запросити декого з наших знайомих швейцарців відвідати його виставку, – з надією, що вони придбають картини. Чому б і не допомогти добрій людині? Так Іда і трохи я зайнялися залученням городян до високого мистецтва.

Дружина розповіла колегам з компанії про відкриття експозиції мало не геніального художника з неозорих степів України. Кілька людей країни гір, які не могли уявити

отих безкраїх східних степів, зацікавилися виставкою (мене швейцарці навіть запитували про кількість гірських масивів країни та про найвищі вершини, і були розчаровані наявністю лише Карпат і Кримських гір та висотою їхніх піків у якихось півтора і два кілометри). Я всіма чакрами (чи які там є органи інтуїції?) відчував: мали прийти колоритні, цікаві люди.

І справді: на виставку-продаж завітали веселун, оптиміст, бонвіван, гедоніст і майбутній (в той вечір я і уявити такого не міг!) душевний товариш по чарці й розвагах Ханс-Рудольф, феєрична Марі-Луїз, як потім пояснила Іда – заможна тітонька, що впевнено примножуючи свої статки, легко проминула «полудень віку» (так, здається, колись казали на ювілеях колег українські радянські письменники). Марі спокійно просувалася до свого шістдесятиріччя (що сяяло новою автівкою «феррарі» десь на обрії) зі своїм «партнером», фактичним чоловіком, – довготелесим дотепником, голландцем Віллемом. Прийшли й інші колеги і знайомі колег, із якими я заприятелював трохи згодом.

Відкриття виставки (з пропозиціями картин за прийнятні для швейцарців ціни) безсмертних робіт Андрій – з нашою допомогою – організував стильно, буржуазно, в дечому – вишукано. Та й після урочистого моменту тривалістю в кілька хвилин все відбувалося як належить: київський гість сказав про свої роботи пару слів, потім додали компліментів Іда і я.

Швейцарцям і декому з українців картини подобалися: нашим – упізнаваністю кольорів, швейцарцям – певною екзотичністю, «подихом Сходу», як висловився один месє.

Легенький фуршет сприяв невимушеному спілкуванню. Навіть з'явилися перші покупці картин – на радість авторові. Іда несподівано для неї перебувала в центрі уваги – елегантність і вміння підтримати розмову будь із ким додавали їй балів щохвилини. Через неї і на мене звертали більше уваги, а моя дружня присутність поруч із героєм дня виявилася великим плюсом. Тим більше, що я так, між іншим, вихваляв Андрія, а він – мене, як «чудового літератора». Поступово присутні збагнули, що перед ними не абихто, а вершки культури далекої країни. Виставка Андрія посприяла і мені – не те щоб моїй популярності, але в зацікавленні ще й таким сценаристом, поки що не знаним для місцевих.

Ханс-Рудольф, на мій подив, виявився дуже відкритим і вже говорив зі мною, як із приятелем, а Марі-Луїз щиро розпитувала: а що ж я таке пишу? Віллем стояв біля неї і, не намагаючись втручатися в розмову, тільки ввічливо усміхався, зосереджено і направлено сяючи в очі присутніх пряжкою паска і гудзиками піджака крутезних брендів.

«Мистецтво зближує народи!», – хотілося вигукнути після третього келиха, але довколишня атмосфера етикету і кляте виховання притлумили поривання душі.

* * *

Знакова подія ознайомлення із вдачею і побутом корінних киян, ох, перепрошую – мешканців Женеви і околиць, не забарилася: нас з Ідою і Андрієм запросила в гості – додому! – справжня швейцарська сім'я. Нечасто така

честь випадає іноземцям-неофітам, і ми це усвідомлювали. Люб'язних запрошувачів звали Еміль і Таня, і, як з'ясувалося згодом, таке екзотичне жіноче ім'я для цих країв не було випадковим: Таня запевняла, що її прабабуся прибула до Конфедерації з України. Але це, власне, і все, що жінка знала про свій зв'язок із загадковою країною козаків, як вона казала.

Пара, з якою ми познайомилися на відкритті виставки і яка виявилася вишуканою, але без снобізму, простою без примітиву, жила у власному будинку в тутешньому приозерному районі, комуні Шамбезі. Це означало, що Еміль і Таня – люди заможні. Прагматичний аспект запрошення теж витав у повітрі: вони хотіли придбати велику картину Андрія, яку той ще не продав.

Погода сприяла, і ми розташувалися у закритому густими кущами туї та лавровишні дворику за будинком. Еміль посадив нас за стіл своєрідно: Іду – поруч із собою, Таню – зі мною, а Андрія мала розважати їхня добра знайома чи родичка на ім'я Беатріс. Щось раціональне в розділенні сімейних пар було: не замикатися між собою, а спілкуватися з новою людиною.

Таня подала салат із руколи і полуниць, приправлений терпкувато-оцтовим темним соусом, а Еміль швидко, буквально за лічені хвилини, обпік боки величезних шматків яловичини на відкритому вогні. М'ясо з *бушері*, а не із супермаркету, виявилось просто чудовим: соковитим, не пересмаженим і не сирым. А от червоне вино і неодмінні сири на десерт, як стримано-гордо повідомив нам Еміль, він купив у місцевих виробників на традиційному суботньому

базарі. Тобто – знову жодних магазинів! Вино я б назвав цікавим, а от сири – справді неперевершеними.

Проблем із картиною не виникло: хазяїн швидко домовився з Андрієм про купівлю полотна. Нашому митцеві не випадало везти картину додому, до Києва, і вже за три дні, а Еміль давав грубі гроші – як на погляд нашого живописця. Андрій сказав, що сам привезе картину і приладнає її там, де скажуть швейцарці. Здається, всі були задоволені.

І ми теж – бо поглянули на життя місцевого *middle class* (чи трохи вище) зсередини. Зі сміхом всі з'ясували, що ж об'єднує киян і гельветів. Щонайменше дві речі: стара, установлена звичка до прогулянок – у швейцарців, ясна річ, у горах, чи хоча б трохи, коротко, у парках, ну а в киян – принаймні таке водилося колись – просто містом, вулицями, чи також у парках, що називалося ємким висловом «йдемо гуляти». Крім того, дивлячись на цю типову трапезу швейцарців біля своєї оселі, не можна було не згадати і такий самий ідеал українців, афористично висловлений класиком: «Сім'я вечеря біля хати». Я не став напружувати гостинних хазяїв поясненням хто, коли і за яких обставин написав згадане, проте дав зрозуміти, що такий «формат» спілкування і нам близький та зрозумілий.

* * *

Вживання у нову дійсність тривало. Хосе Каррерас виступав у «Вікторія Хол», женецький автосалон дивував кожного березня вже багато десятиліть поспіль, а традиційний

книжковий ярмарок збирав франкомовних видавців з усього світу; Фредерік Бегбеде скромно давав автографи не надто численним шанувальникам у книгарні *Payot* на вокзалі, Жоель Діккер видавав грубі бестселери; а різні антикварні крамниці й аукціонні будинки запрошували на свої торги всілякими цікавими артефактами – від китайської порцеляни XVII століття до особистих речей Сержа Лифаря. Щодо останнього оголошення втриматися нам було неможливо. Купувати, зрозуміло, я нічого не збирався – аукціонні ціни важко передбачити, – але зумів підбити Іду піти на перед-аукціонну виставку артефактів.

Ми не пожалкували: бачити портмоне видатного киянина, його тростинку, шкуру леопарда (невже Лифар їздив на сафарі в Африку?), листи, неймовірні фото – із Коко Шанель та іншими відомими особистостями, – все виглядало просто неймовірно. А особистий альбом Лифаря, в якому можна було виявити малюнки Шагала, Пікассо, Кокто та ще доброго десятка таких імен?! Чому Ліліан Алефельд виставила на продаж речі чоловіка – лишилося таємницею для нас. Невже така фінансова скрута?

Поки ми розглядали ці – так і хочеться сказати – музейні експонати, говорили про Лифаря, згадували зустрічі з покійним майстром балету Валерієм Парсеговим, який заприятелював із Сержем Лифарем на гастролях у Парижі, я краєм ока побачив начебто знайому пару. Озирнувся. Так і є! То італійці з *Café du Centre* уважно вдивлялися в старі годинники різних відомих брендів. Я й уваги на хронометри не звернув. А от колоритна пара буквально вивчала кожен із них.

Чоловік відчув мій погляд, підвів очі й упізнав мене. Він усміхнувся, мов до старого знайомого, і підійшов, простягнувши руку.

– Лоренцо, – назвався він і представив жінку, що так само підійшла до нас. – Мікела.

Мікела також простягнула руку і ще раз повторила своє ім'я. Назвалися і ми. Лоренцо та Мікела мешкали в Римі, але у справах бізнесу регулярно, навіть часто приїздили до Женеви. Тож не дивно, що ми перетнулися знову в невеликому місті.

Лоренцо і Мікела вмili увімкнути чарівливість, це я помітив. Втім від нас вони нічого не вимагали, не просили, не нав'язувалися. День стояв чудовий і ми несамохіть всі разом опинилися в старому місті, в кафе на Рю дю Марше.

На мій подив, Лоренцо і Мікела не просто знали про Україну, але й бували в Києві. Вони називали імена знайомих, шукаючи спільних. Таких не знаходилося, що не завадило нам поговорити про міста, в яких ми і вони відчували маленьке щастя: Флоренцію, Львів, Рим, Київ, Брюгге, Чернівці... Лоренцо розповідав і про Женеву – те, чого ми й не знали. За його словами, цим кафе і ще купою ресторанів і кав'ярень тут, в центрі, володів один мільйонер, підстаркуватий женевець, який формально, «про людське око», мав шлюб із жінкою – теж не бідною. Вони, по суті, об'єднали свої капітали для лакшері-життя. Кафе і ресторани давали добрий прибуток, і тому пара купалася у солодкому світі споживацтва й розваг. Згаданий чоловік полюбляв гайнути на своєму «феррарі» до Монако, щоб купувати там неповнолітніх хлопчиків на дві-три ночі, ну а його п'ятдесятирічна

дружина теж любила хлопців, правда, повнолітніх, років двадцяти.

Такий потік інформації – пліток, вигадок, правди, напівправди – переконував мене, що Лоренцо Ренці, як звучало повне ім'я нашого нового знайомого, просто знахідка для сценариста. Та й Мікела, з її влучними, дотепними доповненнями до оповіді чоловіка (та чи «офіційним» її чоловіком був Лоренцо? Я чомусь сумнівався...), являла собою, гастрономічно кажучи, гострий соус до гарячої страви.

Відтак ми домовилися зустрітися ще і піти «на ланч», коли колоритні італійці завітають до Женеви. Я вже уявляв, про які неймовірні пригоди вони розповідатимуть, а я, може, навіть мандруватиму із ними, нотуватиму їхні саги, писатиму такі кіносценарії, що ніхто у світі не повірить у невігдані історії і скажуть: «Ото закрутив!».

Так феєричні Лоренцо й Мікела поступово, не за один день, стали не просто добрими знайомими, які щоразу привозили з Рима дрібні сувеніри, а й невичерпним джерелом сюжетів і п'яним водограєм пригод.

Och hoppets färg är grön

Серед лазурової денної пори над Роною до ресторану при готелі, де ми домовилися зустрітися, Лоренцо і Мікела прибули вчасно і зупинили свій новесенький кабріолет «бентлі» (орендований, зрозуміло, на час чергової оборудки) просто біля готельного входу: сидючи на відкритій терасі, я добре бачив солодку пару. Столик я вибрав не в центрі, а в кутку, щоб нашу розмову із покупцем не чули інші, нехай і нечисленні відвідувачі.

Працівник готелю вже взяв ключі від автівки з рук Лоренцо і сідав у машину, аби відігнати її до підземного паркінгу, коли Ренці побачив мене, усміхнувся, махнув рукою і щось сказав Мікелі. Жінка, що тримала красиву фірмову упаковку, в якій і мала бути завітна сумка на продаж, глянула в мій бік приязно та тепло.

Пристойно вбрані – покупець мав прийти неабиякий – Мікела й Лоренцо вже сідали до столика. Проте Ренці не втримався, щоби не обійняти мене з палким театральним: «Алессандро!».

Мікела натомість, потиснувши руку, із цікавістю розглядала мене, наче бачила вперше.

Лоренцо без передмов повідомив, що вони з Мікелою страшенно зголодніли, тому обідатимуть. Так, атмосфера за столом, перед приходом покупця, вочевидь місцевого проїди, що назвався Гійомом і якого порекомендував їм один американець на ім'я Джек Хансен, мала бути розслабленою, невимушеною.

Лоренцо розповідав новини з Рима, якісь байки, кумедні історії, вивчав меню, а я тим часом замовляв легку закуску – салат із креветками, – аби не виглядати білою вороною між осіб, які явно намірялися їсти зі смаком і чимало. Шляхом широкого політичного консенсусу ми швидко зішлися на пляшці доброго білого бургундського, а мої партнери замовили собі ситну тутешню страву: філе місцевих озерних окунців із картоплею фрі. Тільки-но ми випили по пів келишка вина, як із новенького «мерседеса», що хвацько підкотив мало не до тераси ресторану, вийшов ім-позантний пан і попрямував до нас. Власне, сплутати нашу компанію з іншими відвідувачами було неможливо: решта трапезників виглядали звичайними туристами, ну хіба окрім одної пари, але дуже, дуже літньої.

Гійом підійшов, мовчки сів за наш столик і вже потім привітався. Я запитально глянув на пихатого швейцарця, він на мене, потім – на Лоренцо, і нарешті – на Мікелу, точніше – на коробку із сумкою, що акуратно стояла на стільчику, який ми взяли від сусіднього столика. Покупець замовив каву і лише тоді попросив Мікелу дати йому до рук товар, щоб ретельно оглянути дорожочінну «Біркін».

– Я хотів би, як ви розумієте, – цідив слова Гійом, – знати провенанс товару... Чек із бутика ж у вас є?

– Звичайно, – пожвавішав Лоренцо і дістав з коробки сумку кольору м'яти.

Мікела енергійно подала чек і красиві віньєтки-листівки, що супроводжували сумку від народження. Швейцарець ретельно оглянув і коробку, і чек, водночас уважно слухаючи розповідь Мікели про те, як і коли сумка була куплена, чому «я» її продавав... Історію про сумку можна розповідати довго – головне полягало в тому, щоб оповідь була правдоподібною, а сумка виглядала ідеальною.

Гійом поводився очікувано – він прискіпливо вивчав шви, кріплення, денце, ручки сумки, але потім чомусь почав зиркати на тарілки Мікели й Лоренцо, в яких залишлася їжа.

Я не міг збагнути: швейцарцеві не подобалося, що продавці їдять, точніше – закінчили їсти? Запах риби? Що не так?

Зрештою Лоренцо не витримав.

– У мого найкращого друга, – вказав італієць на мене, – непрості обставини, які змушують його із боєм у серці розлучитися із цією абсолютно новою сумкою, яка...

Мої ствердні кивання мали підтвердити епічну оповідь Лоренцо.

– Чи не дозволите ви скуштувати вашої риби? – несподівано запитав Гійом у Лоренцо, так що той почав кліпати очима від несподіваної пропозиції. – Яка залишилася... І картоплі...

Трохи спантеличений Ренці радо запропонував потенційному покупцеві не вагаючись куштувати все – мовляв, вони з Мікелою вже добре поїли і без проблем запрошують мес'є пригоститися. На мій подив, Гійом тут-таки почав зі

смаком доїдати рибу й картоплю і за деякий час, вдовольнившись, допив свою каву.

– Мес'є Гійоме, то ви берете сумку? – Лоренцо спробував невимушено усміхнутися. – Ми виконали ваше замовлення, і колір, як бачите... Сумка в ідеальному стані!

– Порахувати гроші можна на місці, – наче між іншим додала Мікела, – в готелі чудовий просторий туалет, на першому поверсі.

Замість відповіді Гійом спочатку обвів поглядом нашу трійцю.

– Мадам, мес'є, – повагом кинув він, – на жаль, ні. Зараз я сумку не братиму. Бо хто ж носить сто тисяч в кишені, йдучи на зустріч із незнайомими людьми?

Лоренцо заціпенів на мить, Мікела зблідла, а я, щиро кажучи, розгубився, бо не очікував такого повороту.

– Але ж ми твердо домовлялися! – Лоренцо намагався говорити стримано, не підвищуючи голосу, хоча кров приливала йому до обличчя і він шарівся на очах.

Мої приятелі почали доводити Гійому, що так справи не роблять, що домовленості, хай і попередні, слід виконувати, що вони везли цю сумку аж із... Але швейцарець, який щойно доїдав усе з чужих тарілок, тільки заперечно крутив головою і запевняв, що завтра він неодмінно купить цю сумку, заради слова честі. Завтра, завтра, неодмінно, о цій же порі ми знову зустрінемося і завершимо те, про що домовилися.

Потім Гійом весело і легко звівся, кивнув усім нам на прощання і поспішив до своєї автівки, яку працівники готелю вже хотіли відігнати подалі.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.